

dsa *Ethnicity, Memory and Violence: Reflections on Special Problems in Soviet and East European Archives* Etnicitet, pamćenje i nasilje: Prikaz osobitih problema u sovjetskim i istočnoeuropskim arhivima). Upozoravajući na činjenicu kako međusobno suprotstavljene etničke grupe različito tumače prošlost, stvarajući time paralelna i različita društvena i nacionalna pamćenja, Burds iznosi problem fabriciranja dokumenata, iznoseći kao upečatljive primjere podatke i citate iz dokumenata sovjetske policije o represiji nad optuženicima. Najzorniji primjer fabriciranja dokumenata vidljiv je u članku Borisa Ananicha *The Historian and the Source: Problems of Reliability (Povijest i izvor: Problemi pouzdanosti)* u kojem opisuje kako su se vodili sudski procesi u Sovjetskom Savezu u Staljinovo doba na temelju lažnih policijskih i NKVD-ovih izvješća i iznuđenih priznanja optuženika. Pri tome je Ananich povukao zanimljivu paralelu sa suđenja dekabristima 1825. u carskoj Rusiji.

Možemo zaključiti da je namjera urednika ovoga zbornika uspjela. Radovi u ovoj knjizi potvrđuju veliku ulogu arhiva u oblikovanju i očuvanju društvenoga pamćenja, no isto tako potvrđuju da ta uloga nije laka. Na arhivima je da prikupe, kvalitetno vrednuju, sačuvaju i stručno obrade što je moguće više vrijednoga gradiva. Naravno, koje je gradivo vrijedno čuvanja, ostati će, čini se, trajno pitanje. Hoće li javnosti biti prezentirana istina i na njezinim temeljima oblikovano društveno pamćenje ovisi o povjesničarima i drugim istraživačima kojima arhivisti trebaju pomoći da arhivsko gradivo pravilno koriste.

Mario Fabekovec

Advocating Archives: An Introduction to Public Relations for Archivists.

Maryland and Oxford : The Society of American Archivists and The Scarecrow Press, Inc. Lanham, 2003., 198 str.

Pred nama se nalazi zbirka od deset članaka koja obrađuje problematiku odnosa arhiva s javnošću s različitih stajališta. Autori tih članaka su mahom arhivisti, zaposleni u raznim granama arhivske djelatnosti. Urednica je Elsie Freeman Finch. Ona je dugogodišnja članica Vijeća Udruženja američkih arhivista («Society of American Archivists»), dugogodišnja djelatnica NARA-e (National Archives and Records Administration), od prije par godina u mirovini, koja je veći dio radnog vijeka provela baveći se pitanjima odnosa s javnošću te različitim edukativnim programima.

Ona je i suautorica prvog članka pod nazivom: *Talking to the angel – Beginning Your Public Relations Program (Razgovor s anđelom - početak Vašeg programa odnosa s javnošću)*. Drugi je suautor Paul Conway, doktor informacijskih znanosti, trenutno voditelj Odjela za zaštitu dokumentacijskih zbirki pri Sveučilištu Yale, a profesionalno se bavio istraživanjem korištenja arhivskoga gradiva. Potka njihovog članka jest analiza pet elemenata koji određuju odnos arhivista spram njegove okoline. Prvi je element »stav arhivista«. Razrađujući ovaj element, autori

najprije objašnjavaju odnos arhivista prema njegovoj profesiji, a zatim odnos arhivista prema istraživačima. Dok se u prvom dijelu zadržavaju uglavnom na stručnom usavršavanju arhivista, u drugom dijelu autori detaljno objašnjavaju kakav dojam mora ostaviti arhivist (od same pojave do »govora tijela«). Fizičko okruženje je drugi element u kojem se daju savjeti o vanjskom i unutarnjem izgledu arhivske zgrade. Premda je »psihološki element« zasebno obrađen, i u ovom se poglavlju govori o utisku koji na istraživače ostavlja arhivska zgrada, naziv arhivske ustanove i njezino unutarnje uređenje. U već spomenutom »psihološkom elementu« obrađen je problem subjektivnog doživljaja istraživača od strane arhivista, ovisno o istraživačevoj naobrazbi i svrsi istraživanja (npr. doživljaj istraživača - amatera rodoslovlja prema doživljaju »ozbiljnog« znanstvenika). U »Naravi zapisa« se analizira dostupnost arhivskoga gradiva i ograničenja dostupnosti. Posljednji element nosi naziv: »Korištenje zapisa«. U njemu su dani savjeti kako da se arhivsko gradivo popularizira u zajednici. U preostalom dijelu objašnjene su točke po kojima se korisnici koriste arhivskim gradivom: otkriće pojedinog izvora obavijesti, usmjeravanje prema određenom arhivu, istraživanje arhivskoga gradiva te primjena nađenih rezultata. U zaključku autori ukratko iznose temeljne savjete za rad arhivista s obzirom na njihov odnos prema okolini u kojoj žive.

Drugi članak djelo je Judy P. Hohmann iz New York State Archives-a, pod naslovom *Money talk – An Introduction to Private Sector Fund Raising for Archives (Govor novca – uvod za prikupljanje sredstava iz privatnog sektora za arhive)*. Polazeći od činjenice kako arhivi ne koriste novac iz privatnog sektora, već se radije okreću državnim institucijama, autorica objašnjava prednosti ne-državnog novca. Preostali dio članka objašnjava način kako arhiv može na uspješan, ali ne nužno i jednostavan način, doći do novca iz privatnog sektora (»to je umijeće, a ne znanost«).

Treći članak: *In print, on air – Working with the Media (U tisku, u eteru – rad s medijima)* obrađuje temu korištenja medija u svrhu obavještavanja javnosti o arhivskim događanjima. Autorica je Megan Sniffen – Marinoff, ravnateljica programa za arhivski menadžment pri »Simmons College Graduate School of Library and Information Science«. Autorica u članku daje savjete kako arhivisti, pomoću novinara, mogu obavijestiti sponzore o značajnim događajima u arhivu. U članku se navode naputci za davanje izjava za novine i televiziju, susrete s predstavnicima medija, na koji se način trebaju održavati konferencije za novinare, te kako skrenuti pažnju na arhivsko gradivo koje pojedini arhiv čuva.

Četvrti je članak djelo Philipa F. Mooneya pod naslovom: *Modest Proposals - Marketing Ideas for the Expansionist Archives (Skromni prijedlozi – marketinške ideje za razvoj arhiva)*. Autor je trenutno zaposlen na mjestu voditelja Arhivskog odjela tvrtke »Coca – cola Company« te je na čelu Vijeća za gospodarske arhive pri Udruženju američkih arhivista. U članku autor iznosi prijedloge kako arhivi mogu na sebe skrenuti pažnju javnosti koristeći se konceptima marketinga. Mooney navodi četiri glavne kategorije u kojima su marketinške tehnike primjenjive i u arhivima: publikacije, izložbe, audiovizualna produkcija te aktivnosti vezane uz odnose s javnošću. Tematski je ovaj članak vrlo blizak članku Megan Sniffen - Marinoff.

Peti članak nosi naslov: *Anniversaries – A Framework for Planning Public Programs (Obljetnice – okvir za planiranje javnih programa)*. Autor Timothy L. Ericson obrazlaže važnost obilježavanja pojedinih obljetnica u arhivima, jer se tako, kako autor ističe, arhiv promovira u javnosti. Autor je duhovito istaknuo »kako se ljudska bića ne mogu oduprijeti obilježavanju obljetnica djeljivih s brojem dvadeset pet«. Ističući važnost obilježavanja obljetnica, Ericson navodi različite razloge zbog kojih se obljetnice obilježavaju (od onih od nacionalne važnosti do onih koje su organizirane iz komercijalnih razloga). Članak je podijeljen na sljedeća poglavlja: anticipirati, istraživati, surađivati, sudjelovati, audiovizualne prezentacije te evaluacija učinjenog. Svako poglavlje sadrži savjete za planiranje određenog stupnja organiziranja obilježavanja obljetnica.

Šesti članak nosi naslov: *Volonteri i prijatelji: novačenje, upravljanje i zadovoljstvo (Volunteers and Friends - Recruitment, Management, and Satisfaction)*. Autor ovog članka jest Audray Bateman Randle, skrbnik Austin History Center i Austin Public Library. U njemu autor obrazlaže potrebu za angažiranjem volontera u arhivističkom radu. Kao glavni razlog navodi se nedostatak financijskih sredstava za angažiranjem plaćenih radnika te je neplaćena radna snaga rješenje za taj problem. U članku se objašnjava način izrade plana za volontere kroz sljedeća poglavlja: Izrada plana volontiranja, odabir volontera, njihovo uvođenje u posao i nadziranje njihovog rada te na kraju evaluacija njihovog rada i cijelog volonterskog programa. U preostalom dijelu članka, Randle objašnjava kako arhivi mogu organizirati i zadržati grupe prijatelja arhiva. Jedna od funkcija tih grupa jest i mogućnost prikupljanja sredstava za arhiv.

Posljednji članak u prvom dijelu knjige jest: *Rješavanje problema (Troubleshooting)* autorâ James i Julie Bressor, oboje arhivista. U njemu se raspravlja o problemima koji nastaju u odnosima između arhiva i javnosti. Polazeći od pretpostavke da se »nesreće ne događaju uvijek drugima«, autori donose praktične savjete kako se arhiv treba pripremiti za možebitne probleme. Tako, prema njima, arhivisti trebaju provjeriti samu ustanovu i njezine djelatnike, odnos njihove ustanove s medijima te utjecaj posebnih događaja (autori kao primjer navode darovanje osobne ostavštine arhivu). U preostalom dijelu članka navedeni su, po točkama, mjere koje se trebaju poduzeti u slučaju »krizne situacije«, osobito one mjere koje se odnose na kontakte s medijima.

Drugi dio knjige nosi naslov: *Studije u odnosima s javnošću (Studies in public relations)* i donosi tri članka koji sadrže opise triju analiza slučajeva (»case study«) koji se tiču javnih odnosa.

Prvi članak djelo je Matta Blessinga, arhivista iz Winsconsina, pod naslovom: *Političari i tisak u arhivima: Milwaukee (Politicians and the Press in the Archives: Milwaukee)*. U njemu se opisuje slučaj sukoba između bivšeg senatora, Henry W. Maiera i Gradskog arhiva Milwaukee-ja (»The Milwaukee Urban Archives«). Spomenuti je senator smatrao kako je gradivo nastalo radom njegove administracije zapravo njegovo privatno vlasništvo te da, kao takvo, njemu pripada pravo da određuje dostupnost tog gradiva. U članku je iznesena kronologija događaja te način na koji je dotični arhiv riješio nesuglasice sa senatorom Maierom.

Drugi članak pod naslovom: *Papa i arhiv - studija o arhivskom imidžu u javnosti (The Pope and the Archives – A Study in Archival Public Image)* djelo je bivšeg arhivista bostonske rimokatoličke dijeceze Jamesa M. O'Toolea. U njemu autor iznosi svoja iskustva o ulozi arhiva u organizaciji i pripremi posjeta pape Ivana Pavla II. Bostonu 1979. te kako je taj događaj arhiv iskoristio kako bi se uspješno promovirao javnosti te ustanovio uspješnu suradnju s medijima i u kasnijim događajima (npr. obljetnice nadbiskupije).

Treći, i ujedno posljednji članak, pod naslovom: *Jednom u stotinu godina – stogodišnja prilika (Once in a Hundred Years – The Centennial Opportunity)* bavi se pitanjem obilježavanja obljetnica. Autor Michael F. Kohl, načelnik posebnih zbirki knjižnica pri Sveučilištu Clemson u Južnoj Karolini, opisuje obilježavanje stogodišnjice Sveučilišta Clemson 1988. - 1989. godine. U članku je istaknuto kako su pripremni projekti obilježavanja obljetnice istaknuli važnost i nezaobilaznost gradiva koje se čuva u arhivu Sveučilišta, kao i važnost samog arhiva.

Knjiga sadrži četiri dodatka. Prvi dodatak: *Rad s medijima (Working with the Media)* odnosi se na rad s medijima te sadrži preslike izjava za medije, objava događaja, plakata i sl. Drugi dodatak: *Prikupljanje sredstava (Fund Raising)* donosi naputke kako napisati pismo namijenjeno prikupljanju sredstava, upitnik kako pripremu za prikupljanje sredstava. Svi ovi prilozi djelo su udruge »CPG Enterprises – Christine Graham«, specijalizirane za planiranje prikupljanja sredstava i potporu neprofitnim udrugama. Treći dodatak: *Planiranje posebnih događaja (Planning Special Events)* se sastoji od vodiča za planiranje posebnih događaja, izradu popisa stvari koje trebaju biti učinjene, događaji koji trebaju biti organizirani i dr. Ovaj je dodatak pripremila Julie Bressor, suautorica jednog od gore navednih članaka. Posljednji dodatak: *Volonteri (Volunteers)* donosi sadržaj brošure radionice s volonterima, čija je autorica također Julie Bressor.

Na samom kraju knjige nalaze se osnovni biografski podaci o autorima te kazalo.

Ova knjiga, premda je pisana s aspekta američke arhivistike i uvelike nadahnutu radom lokalnih ustanova na očuvanju i prezentiranju baštine sredine u kojoj se nalaze, svojom kvalitetom i savjetima prelazi granice lokalne zajednice. U današnje vrijeme, kada arhivi u sve većoj mjeri sudjeluju u obilježavanju važnih obljetnica (pripremajući i vlastite izložbe, a ne samo posuđujući arhivsko gradivo drugim, poglavito muzejskim ustanovama) te organiziraju različite radionice edukativnog karaktera, neophodno je da se arhivisti upoznaju sa složenošću problematike odnosa s javnošću, pravilnog predstavljanja svoje djelatnosti u medijima kao i s načinima na koje mogu prikupiti novac za svoje djelatnosti. Upravo će članci koji se nalaze u ovoj knjizi omogućiti arhivistima da se pripreme i lakše odgovore na izazove kojima su izloženi u tim poslovima. Zbog toga se ova knjiga može nazvati priručnikom za pitanja iz područja odnosa s javnošću i organizacije raznih događaja u okviru arhiva.

Ladislav Dobrica